

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1MCdo/13/2013
Identifikačné číslo spisu:	8107231076
Dátum vydania rozhodnutia:	10.12.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Janka Cisárová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:8107231076.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu K., bývajúceho v K., zastúpeného JUDr. Michalom Feciľákom, advokátom so sídlom v Prešove, Jesenná 8, proti žalovaným 1/ Q., bývajúcej v K., 2/ D., bývajúcej v K., 3/ S. bývajúceho v K. a 4/ G. bývajúcej v K., všetkým zastúpeným PALŠAA PARTNERI ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA spol. s r. o., so sídlom v Prešove, Masarykova 13, IČO: 36 492 086, o náhradu za užívanie nehnuteľností, o dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu Prešov z 1. februára 2011 č. k. 8 C 383/2007-322 a rozsudku Krajského súdu v Prešove z 4. októbra 2012 sp. zn. 11 Co 39/2011, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a .

Žalobca je povinný zaplatiť žalovaným 1/ až 4/ v lehote 3 dní náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní vo výške 123,13 € na účet PALŠAA PARTNERI ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA spol. s r. o., so sídlom v Prešove, Masarykova 13, IČO: 36 492 086, vedený vo I., M. pobočka K., pod č. XXXXXXXXXXX/XXXX, VS: XXXXXXXXX.

Odôvodnenie

Okresný súd Prešov (súd prvého stupňa) rozsudkom z 1. februára 2011 č. k. 8 C 383/2007-322 žalobu zamietol a žalobcovi uložil povinnosť nahradiť trovy konania žalovaným 1/ až 4/, každému z nich po 2 136,26 €, a to na účet ich právnej zástupkyne, všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. V odôvodnení rozhodnutia k výroku o trovách konania uviedol, že v konaní boli úspešní žalovaní, preto im podľa § 142 ods. 1 O.s.p. priznal náhradu trov vo vzťahu k žalobcovi, a to každému po 2 136,26 € v súlade s ustanoveniami § 10 ods. 1, § 14 ods. 1 písm. a/, c/, § 13 ods. 3, § 14 ods. 1 písm. b/, d/ a § 16 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“).

Krajský súd v Prešove (odvolací súd) na odvolanie žalobcu rozsudkom zo 4. októbra 2012 sp. zn. 11 Co 39/2011 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil, návrh žalobcu na pripustenie dovolania proti svojmu rozsudku zamietol a žalobcovi uložil povinnosť nahradiť žalovaným 1/ až 4/ trovy odvolacieho konania, každému z nich po 434,94 € na účet ich právnej zástupkyne do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Vo

vzťahu k trovám prvostupňového konania uviedol, že súd prvého stupňa správne rozhodol v súlade s § 142 ods. 1 O.s.p. a vyhláškou a odvolacie námietky žalobcu v tomto smere vyhodnotil ako nedôvodné. Keďže žalovaní boli úspešní aj v odvolacom konaní, v zmysle vyššie uvedeného ustanovenia a ustanovení § 10 ods. 1, § 13 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. b/ a ods. 5 vyhlášky im priznal aj náhradu týchto trov.

Na podnet žalobcu ako účastníka konania podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) proti rozsudku súdu prvého stupňa vo výroku o trovách konania, ako aj rozsudku odvolacieho súdu vo výroku, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa v časti týkajúcej sa náhrady trov konania a vo výroku o trovách odvolacieho konania mimoriadne dovolanie. Žiadal uvedené rozhodnutia v napadnutej časti zrušiť a vec v rozsahu zrušenia vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Namietal, že rozhodnutia oboch nižších súdov spočívajú v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Generálny prokurátor poukázal na to, že právny zástupca žalovaných vykonal úkony právnej služby - prevzatie a prípravu zastúpenia a vyjadrenie k žalobe zo 7. februára 2008 ako spoločné procesné úkony pri zastupovaní štyroch žalovaných. Bol toho názoru, že súd prvého stupňa postupoval v rozpore so zákonom, keď pri týchto úkonoch právnej služby neaplikoval § 13 ods. 3 vyhlášky (v znení účinnom do 31. mája 2009) a základnú sadzbu tarifnej odmeny neznížil o 20 %. Taktiež mal za to, že súdy obidvoch stupňov pochybili pri výpočte výšky režijného paušálu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky, ktorý v zmysle tohto ustanovenia patrí za jednotlivé úkony právnej služby bez ohľadu na to, koľko klientov advokát zastupuje. Pokiaľ teda išlo o štyroch žalovaných zastúpených v konaní jedným a tým istým advokátom, ktorý v ich mene vykonával spoločné procesné úkony, súd prvého stupňa mal sumu režijného paušálu správne rozdeliť rovnakým dielom medzi všetkých žalovaných, t. j. u každého zo žalovaných by bola priznaná suma nie vo výške 108,78 €, ale 27,20 €. Podľa rovnakého princípu mal potom postupovať aj odvolací súd v odvolacom konaní, t. j. každému zo žalovaných priznať režijný paušál nie vo výške 68,01 €, ale 17 €.

Žalobca vo svojom písomnom vyjadrení žiadal rozhodnúť v súlade s petitom mimoriadneho dovolania. Žalovaní 1/ až 4/ navrhli mimoriadne dovolanie zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 3 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutia v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

Podľa § 243e ods. 1 O.s.p. ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O.s.p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie. Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 O.s.p.).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnomu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritórne rozhodli (porovnaj *Roseltrans proti Rusku* z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [viď napríklad *Abdullayev proti Rusku* (rozsudok z roku 2010)], resp. závažných pochybení [viď *Sutyazhnik proti Rusku* (rozsudok z

roku 2009)]. Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory.

Zároveň ESĽP opakovane dospel - na základe sčasti odlišných úvah - aj k názoru, že k porušeniu čl. 6 Dohovoru dochádza tiež vtedy, ak je právoplatné a záväzné rozhodnutie súdu zrušené v rámci mimoriadneho prieskumu, ktorý presadil taký subjekt odlišný od účastníkov konania, len na úvahe ktorého bolo posúdenie vhodnosti alebo potreby podania mimoriadneho opravného prostriedku iniciujúceho tento mimoriadny prieskum. Inštitút veľmi podobný mimoriadnemu dovolaniu upravenému v Občianskom súdnom poriadku bol predmetom skúmania a následnej kritiky ESĽP vo veci Tripon proti Rumunsku (rozsudok z roku 2008). V tomto rozhodnutí ESĽP konštatoval, že v skúmanom prípade prokurátor nekonal na základe vlastnej iniciatívy, ale konal na základe žiadosti jednej zo strán sporu. ESĽP zásah prokurátora do takehoto súkromnoprávného súdneho konania označil za priťažujúci faktor, pretože, hoci tento štátny úradník konal na základe podnetu účastníka súdneho konania, podanie mimoriadneho dovolania bolo ponechané výlučne na voľnej úvahe prokurátora. ESĽP v danej veci preto dospel k záveru, že zrušenie dotknutého právoplatného a záväzného rozhodnutia porušilo sťažovateľovo právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Aj aktuálne rozhodnutia ESĽP z 9. júna 2015 vydané vo veciach proti Slovenskej republike (DRAFT-OVA, a.s., PSMA, s.r.o. a COMPCAR, s.r.o.) pripomínajú význam a obsah princípu rovnosti zbraní a princípu právnej istoty, s ktorými bezprostredne súvisí otázka záväznosti, nezrušiteľnosti a dôveryhodnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, ktoré boli napadnuté z iniciatívy generálneho prokurátora vyjadrenej podaním mimoriadneho dovolania.

Uvedené závery ESĽP zohľadnilo aj plénum Ústavného súdu súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Na spoločnom rokovaní 18. marca 2015 pod sp. zn. PL.z. 3/2015 prijalo stanovisko, právna veta, ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“

Povinnosť vyčerpať prostriedok nápravy, a to aj v prípade pochybnosti o jeho účinnosti, vyplýva z ustálenej judikatúry ESĽP (Van Oosterwijck proti Belgicku, rozsudok z roku 1980). Účastník konania je povinný vyčerpať všetky dostupné opravné prostriedky až po najvyššiu úroveň do takej miery, do akej je možné rozumne predpokladať, že ten - ktorý opravný prostriedok, oprávnenie podať, ktorý účastník má, je (aspoň) potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Osobný názor účastníka konania na účinnosť, alebo neúčinnosť konkrétneho riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, náleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o tomto opravnom prostriedku.

V rozhodovacej praxi najvyššieho súdu pretrvávala nejednotnosť rozhodovania a výkladu ustanovení § 243e až § 243j O.s.p. v otázke procesnej prípustnosti mimoriadneho dovolania. Na spoločnom rokovaní občianskoprávného a obchodnoprávného kolégia z 20. októbra 2015 bolo prijaté zjednocujúce stanovisko, ktoré reflektuje na závery vyjadrené v spomínanej judikatúre ESĽP a ústavného súdu. Právna veta tohto stanoviska znie: „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.“

Predmetné stanovisko, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 94/2015, vychádza z názoru, že postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním, alebo

dovoláním, uvedenú možnosť nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči všeobecne rešpektovanej zásade „vigilantibus iura scripta sunt“. Táto zásada zdôrazňuje procesnú povinnosť účastníka konania vyvinúť vlastnú iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ preto zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťiaca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané Občianskym súdnym poriadkom v ustanoveniach § 243e až § 243j O.s.p. Aj ústavný súd už dávnejšie konštatoval, že „ak účastník konania mohol podať dovolanie a neurobil tento procesný úkon, nemá už žiadnu možnosť dosiahnuť podnetom podanie mimoriadneho dovolania“ (viď PL. ÚS 57/99).

Prípustnosť dovolania vymedzuje Občiansky súdny poriadok stanovením jednak určitých objektívnych znakov rozhodnutia [§ 238 O.s.p. (pokiaľ ide o rozsudok odvolacieho súdu) a § 239 O.s.p. (pokiaľ ide o uznesenie odvolacieho súdu)], jednak objektívnym zadefinovaním závažných procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p. Vzhľadom na to, že na procesné vady konania taxatívne vymenované v § 237 ods. 1 O.s.p. je dovolací súd povinný prihliadať ex lege (viď § 242 ods. 1 O.s.p.) vždy - teda bez ohľadu na to, či boli, alebo neboli v dovolaní namietané, je opodstatnený záver, že v zásade každé dovolanie podané v občianskom súdnom konaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (s výnimkou exekučného konania - viď § 237 ods. 2 O.s.p.) otvára priestor pre posúdenie správnosti niektorých aspektov procesného postupu súdu, ktorý vydal dovolaním napadnuté rozhodnutie a tým zároveň dáva určité vyhladky na úspech dovolateľa v konaní o dovolaní. Každé dovolanie je teda v tomto zmysle potenciálne spôsobilé podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci.

V danom prípade prebehlo štandardné dvojstupňové konanie, v ktorom mal žalobca možnosť realizovať svoje procesné oprávnenia. Zo spisu nevyplýva, že by sám náležite chránil svoje práva a konal dostatočne predvídavo, starostlivo a obozretné. Žalobca nepodal dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo 4. októbra 2012 sp. zn. 11 Co 39/2011. V zmysle vyššie uvedeného výkladu najvyššieho súdu to znamená, že sám nevyužil dostupný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mal k dispozícii a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie vo veci. Vzhľadom na pasivitu samotného žalobcu pri včasnej ochrane jeho práv je procesne neprípustná dodatočná aktivita generálneho prokurátora, ku ktorej došlo podaním mimoriadneho dovolania podnecovaného žalobcom.

Z týchto dôvodov najvyšší súd odmietol mimoriadne dovolanie ako procesne neprípustné (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (viď § 148a ods. 1 a 2 O.s.p.). V predmetnej veci dal podnet na mimoriadne dovolanie žalobca. Žalovaní 1/ až 4/ požiadali o priznanie náhrady trov tohto konania a požadovanú náhradu aj vyčíslili. Nakoľko právna zástupkyňa žalovaných 1/ až 4/ zastupovala týchto účastníkov už aj v konaní pred oboma nižšími súdmi, Najvyšší súd Slovenskej republiky im v súlade so zaužívanou praxou priznal náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní iba za jeden úkon právnej služby advokáta, ktorú advokátska kancelária poskytla vypracovaním vyjadrenia k mimoriadnemu dovolaniu zo 17. decembra 2013. Základnú sadzbu tarifnej odmeny advokáta za tento úkon určil podľa § 10 ods. 1 vyhlášky vo výške 71,37 €. Keďže v danom prípade išlo o vyjadrenie k mimoriadnemu dovolaniu, ktoré nesmerovalo proti rozhodnutiu vo veci samej, odmenu advokáta znížil na polovicu (§ 13a ods. 2 písm. b/, ods. 5 vyhlášky). Zároveň bolo potrebné aplikovať aj § 13 ods. 2 vyhlášky, nakoľko právna zástupkyňa zastupovala štyroch žalovaných, takže odmena predstavuje 71,37 € [(35,685 x 4) x 0,5]. Spolu s náhradou výdavkov za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné (§ 16 ods. 3 vyhlášky) vo výške 31,24 € (7,81 x 4) a po zvýšení o 20 % DPH (§ 18 ods. 3 vyhlášky) tak trovy konania žalovaných 1/ až 4/ predstavujú celkom 123,13 €.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.